

Z zagadnień polskiego konstytucjonalizmu

Z zagadnień polskiego konstytucjonalizmu

Redakcja naukowa

Kamil Stępiak

Autorzy

M. Adamczyk, K. Barc, B. Brambor, M. Brzezowski,
K. Drewniowska, K. Janus, K. Kardas, K. Ławrowska, S. Mosio,
A. Orzeł, A. Pełdiak, W. Pomykalska, P. Prasak, K. Racibor,
M. Sowa, K. Stępiak, F. Wiśniewski, A. Woźniak, F. Wszyński

Warszawa 2021

REDAKCJA NAUKOWA

Dr Kamil Stępiak

RECENZJA

Dr Adam Drozdek

KOREKTA

Zespół

PROJEKT OKŁADKI

Think & Make

DRUK

TOTEM.COM.PL Sp. z o.o. Sp. k. ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław,
Polska.

Copyright by Wydawnictwo Think & Make

Wszystkie prawa zastrzeżone. Książka jest dziełem twórcy i wydawcy. Żadna jej część nie może być reprodukowana jakimkolwiek sposobem - mechanicznie, elektronicznie, czy w inny sposób - bez zezwolenia wydawcy. Jeśli cytujesz fragmenty tej książki koniecznie zaznacz, czyje to dzieło.

ISBN 978-83-962292-1-2

Wydawnictwo Think & Make, ul. Potocka 14, 01-652 Warszawa.
www.think-make.pl, kontakt@think-make.pl
Tel. 576 701 800

SZANUJĘ PRAWO – NIE KSERUJĘ KSIĄŻEK

Spis treści

Przedmowa.....str. 9

Kamil Barc, Katarzyna Ławrowska

„Dla dobra powszechnego, dla ugruntowania wolności, dla ocalenia ojczyzny, Konstytucję uchwalamy...” czyli o statusie jednostki w Konstytucji 3 maja..... **str. 12**

Krystian Kardas

Ustrój II RP – od zarania do 1939 r..... **str. 25**

Kamil Stępiak

Specyfika wykładni Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. – zarys problematyki..... **str. 46**

Magdalena Adamczyk

Godność jako źródło wolności i praw człowieka i obywatela..... **str. 57**

Agnieszka Peldiak

Prawo do sądu jako środek realizacji konstytucyjnych praw i wolności człowieka..... **str. 73**

Wiktoria Pomykalska

Zasada zrównoważonego rozwoju w Konstytucji RP..... **str. 92**

Artur Woźniak

Konstytucyjna zasada wolności gospodarczej a ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej przez żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy służb mundurowych..... **str. 107**

Filip Wiśniewski

Formy demokracji bezpośredniej w porządku prawnym III Rzeczypospolitej Polskiej..... **str. 127**

Patrycja Prasak

Referendum skuteczna czy bezskuteczna forma demokracji bezpośredniej? Prawna analiza i ocena instytucji..... **str. 140**

Artur Orzel

Prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie powoływania prezesów organów władzy sądowniczej..... **str. 158**

Martyna Sowa

Dlaczego małżeństwo nie „jest to” związek kobiety i mężczyzny? Związek kobiety i mężczyzny jako definicja legalna małżeństwa na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej..... **str. 179**

Marcin Brzezowski

Funkcje i przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania w demokratycznym państwie prawnym w świetle orzecznictwa.....**str. 200**

Kacper Janus

Trybunał Konstytucyjny oraz jego orzecznictwo..... **str. 220**

Sylwia Mosio

Relacja pomiędzy sądownictwem polubownym a sądownictwem państwowym w świetle standardów konstytucyjnych..... **str. 239**

Kinga Drewniowska

Stany nadzwyczajne w Konstytucji RP jako zapomniana regulacja konstytucyjna..... **str. 261**

Katarzyna Racibor

Konstytucyjne stany nadzwyczajne a pandemia COVID-19..... **str. 281**

Bartłomiej Brambor

Konstytucje roku 1791 - Konstytucja 3 maja na tle pierwszej konstytucji francuskiej..... **str. 299**

Filip Wszyński

Konstytucja RP a konstytucje państw skandynawskich. Analiza prawno-
porównawcza..... **str. 317**

Biogramy autorów..... str. 345

PRZEDMOWA

Monografia naukowa pt. „Z zagadnień polskiego konstytucjonalizmu” ukazuje się na rynku wydawniczym w wyjątkowym z perspektywy krajowego prawa konstytucyjnego czasie. Jak wiadomo 2021 r., to z jednej strony wielkie rocznice związane z polskim konstytucjonalizmem, z drugiej zaś okres zdarzeń, które eskalują w obrębie faktycznego funkcjonowania przepisów ustawy zasadniczej. Niniejsze zjawiska w przestrzeni publicznej nazywane są „kryzysem konstytucyjnym”, bądź „erozją konstytucji”.

Kluczowe wydarzenia historyczne, na które należałoby zwrócić uwagę, a które też stały się asumptem do wydania niniejszej książki, to: (1) dwieście trzydziesta rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja (a właściwie Ustawy Rządowej z dnia 3 maja 1791 r.); (2) setna rocznica uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. (czyli tzw. konstytucji marcowej).

Rok ten jest również powiązany z dziewięćdziesiątą piątą rocznicą przewrotu majowego. Z prawnego punktu widzenia spowodował on przeciwstawienie się idei rządów parlamentarno-gabinetowych założonych przez ustrojodawcę w akcie z 1921 r. Następstwem niniejszych wydarzeń było uchwalenie ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zmianie Konstytucji z 17 marca 1921 r. (tzw. nowela sierpniowa), która usankcjonowała m.in. zwiększenie roli Prezydenta w systemie organów państwowych (poprzez m.in. wyłączną możliwość rozwiązania przez niego parlamentu oraz prawo do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy). Przyjęta nowelizacja zakładała również zmiany m.in. w obszarze zgłaszania wotum nieufności dla rządu czy w procedowaniu budżetu.

Perspektywa historyczno-prawna nie jest jednak jedyną przyjętą na łamach niniejszego opracowania. W monografii młodzi autorzy z ośrodków akademickich z całej Polski przeanalizowali zagadnienia, które ich zdaniem są obecnie przedmiotowo istotne dla polskiego prawa konstytucyjnego. W ten płynny sposób idea uczczenia ważnych rocznic stała się jednocześnie sposobnością do wydania pozycji poruszającej kwestie współczesnego konstytucjonalizmu.

Opublikowane teksty skupiają się na zagadnieniach: historycznych, godności człowieka, sądownictwa, zasad konstytucyjnych, form demokracji, uprawnień organów państwowych, instytucjach

konstytucyjnych, stanach nadzwyczajnych, czy też problematyce wykładni Konstytucji RP z 1997 r.

Poruszone tematy wydają się zyskiwać na aktualności w czasach tzw. „kryzysu konstytucyjnego”, w których obserwujemy znaczną zmianę przyjętych dotąd paradygmatów, inwolucję instytucji prawa konstytucyjnego, zaniechanie tradycji konstytucyjnej oraz próby dokonywania subiektywnej wykładni norm konstytucyjnych. Książka oddawana jest do druku także w momencie, w którym przedmiotem debaty publicznej stało się dalsze członkostwo Polski w Unii Europejskiej oraz pytanie o zakres obowiązywania prawa europejskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Są to kwestie, które do tej pory wydawały się oczywiste i nie budziły większych wątpliwości.

Nie sposób nie wspomnieć także o zjawisku ewolucji zasady autonomii parlamentarnej, która zmierza w kierunku bezwzględnej supremacji i jednolitości władzy. Wydaje się, że polityka zbyt często bierze prymat nad prawem. Te wszystkie czynniki wydają się przesądzać, że refleksja prawno-konstytucyjna wydaje się być potrzebna bardziej, aniżeli kiedykolwiek.

Monografia naukowa pt. „Z zagadnień polskiego konstytucjonalizmu” ma być zachętą nie tylko do pogłębionej refleksji nad prawem konstytucyjnym, ale także do promocji perspektywy młodych badaczy w niniejszym zakresie. Mam nadzieję, że książka ta będzie cennym źródłem wiedzy dla Czytelników, a być może otworzy również pole do dyskusji, odnośnie podjętych w niej tematów. Wydaje się, że monografia stanowi pewnego rodzaju barometr dla aktualnych trendów konstytucyjno-prawnych widzianych z perspektywy rozpoczynających swoją karierę prawników.

Dziękuję wszystkim Autorom, którzy włożyli swój trud w powstanie niniejszej książki. Przedstawiciele doktryny oraz bardziej doświadczonych naukowców i jurystów proszę o życzliwe, choć jednocześnie krytyczne i naukowe przyjęcie naszego opracowania.

Kamil Stępnia

Warszawa, październik 2021 r.